Erityisasiantuntija Joni Rehunen

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI VÄLIAIKAISISTA POIKKEUKSISTA TYÖTTÖMYYSTURVALAKIIN COVID-19-EPIDEMIAN VUOKSI ANNETUN LAIN 4 §:N MUUTTAMISESTA (HE 231/2020 vp)

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan pidennettäväksi 31.12.2020 asti voimassa olevan väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain (315/2020) voimassaoloa 31.3.2021 saakka. Esityksen tavoitteena on turvata palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan sekä tukea työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää. Tässä tarkoituksessa jatketaan väliaikaisesti työttömyysetuuden sovittelussa niin kutsutusta erityisestä sovittelujaksosta ja siihen liittyvästä laskennallisesta palkasta luopumista. Sovittelujakso ja etuuden hakujakso ovat poikkeuksellisesti aina neljä peräkkäistä kalenteriviikkoa tai kuukausi, vaikka jaksoon sisältyisikin päiviä, joilta etuusoikeutta ei ole.

Osana sovittelun yksinkertaistamista yritystoiminnan tuloja ehdotetaan edelleen soviteltavan vuoden loppuun saakka yrittäjän ilmoittaman ilmoituksen perusteella, jos yritystoiminnan ansiotulon määrän muutoksen vuoksi ei voitaisi käyttää verotuksessa vahvistettua tuloa. Samoin työttömyysetuutta voitaisiin maksaa ennakkona ilman päätöstä enintään kuudelta kuukaudelta tavanomaisen kahden kuukauden sijasta.

Työn vastaanottamisen tukemiseksi ehdotetaan jatkettavaksi työttömyysetuuden sovittelun korotettua suojaosaa eli sitä osuutta ansioista, jota ei huomioida maksettaessa soviteltua työttömyysetuutta. Suojaosa on kuukaudessa väliaikaisesti 500 euroa tavanomaisen 300 euron sijaan (465/279 neljän kalenteriviikon sovittelujaksolla).

Työvoiman alueellisen liikkuvuuden tukemiseksi liikkuvuusavustusta voitaisiin vuoden loppuun saakka myöntää kokoaikatyöhön, jos päivittäisen työhön liittyvän matkan kesto työn alkaessa ylittää keskimäärin kaksi tuntia tai henkilö muuttaa vastaavalta etäisyydeltä työn takia (tavallisesti kolme tuntia).

Vaikutukset

Työttömyysturvan väliaikaisten poikkeusten jatko maaliskuu loppuun saakka lisäisi työttömyysturvamenoa arviolta 16,5 miljoonaa euroa. Tämä muodostuu pääasiallisesti työttömyysetuuden suojaosan väliaikaisen korotuksen jatkamisesta. Valtion osuus lisääntyisi noin 8,7 miljoonalla eurolla, Työllisyysrahaston osuus noin 6,6 miljoonalla eurolla, kuntien menot 0,7 miljoonalla eurolla ja työttömyyskassojen vajaalla 0,5 miljoonalla eurolla. Muilta osin muutoksilla saattaa olla vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.
Valtion vuoden 2021 täydentävässä talousarvioesityksessä on otettu huomioon 8,7 miljoonan euron lisäys työttömyysetuusmenoihin, joka jakautuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan momenteille seuraavasti:

- valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta mom. 33.20.50 lisäystä 5,4 miljoonaa euroa
- valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta mom. 33.20.52 lisäystä 3,3 miljoonaa euroa

Kesto, voimaantulo ja soveltaminen

Covid-19-pandemia aiheuttaa edelleen epävarmuutta yhteiskunnassa, mikä heikentää työllisyyttä. Esityksellä tuetaan työttömien toimeentuloa, työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta epävarmoissa olosuhteissa ja tilanteessa, jossa työttömien työnhakijoiden määrä on edelleen poikkeuksellisen korkealla tasolla. Olosuhteiden epävarmuus puoltaa poikkeusten määräaikaista jatkamista esitetyllä tavalla. Poikkeusten jatkaminen maaliskuun 2021 loppuun vastaa yrittäjien työmarkkinatukea koskevaan poikkeukseen esitettävää kestoa (HE 229/2020 vp).

Lait on ehdotettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain voimassaolo päättyy 31.12.2020. Laki, jolla sen voimassaoloa jatketaan, tulee saada voimaan ennen alkuperäisen lain voimassaolon päättymistä.